SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖ

MUISTIO

STM/TUTO/HYT
Hallitussihteeri Helena Korpinen
Lääkintöneuvos Mikko Paunio

6.10.2022

Viite: Talousvaliokunnan kuuleminen 7.10.2022

ASIA **HE LAEIKSI SÄTEILYTURVAKESKUKSESTA SEKÄ SÄTEILYLAIN MUUTTAMISESTA (HE 137/2022 VP)**

Laki ja asetus Säteilyturvakeskuksesta uudistettaisiin kokonaisuudessaan. Lisäksi säteilylakiin ehdotetaan tehtäväksi eräitä lähinnä teknisluonteisia muutoksia. Säteilylaissa säädettäisiin mm. kansainvälisestä tiedonvaihdosta sekä tarkistettaisiin lain liitteenä olevat vuosimaksut vastaamaan Säteilyturvakeskuksen arvioitua tulevien vuosien kustannuskehitystä. Esitys on valmisteltu yhteistyössä Säteilyturvakeskuksen kanssa. Esitykseen lausuntokierroksen jälkeen on lisäksi tehty varautumista koskeva lisäys (STUK-lain 2 §:n 2 mom.) yhteistyössä sisäministeriön kanssa.

STUK-laki on vuodelta 1983 ja -asetus vuodelta 1997. Uudessa laissa Säteilyturvakeskuksesta säädettäisiin keskuksen asemasta ja toimialasta, johtamisesta, ratkaisuvallasta sekä toimialaan liittyvistä sopimuksista ja asiantuntijoista. Säteily- ja ydinturvallisuusalan valvontaviranomaisen toimintaan kohdistuu alan luonteesta johtuen erityisiä riippumattomuusvaatimuksia. Lailla pantaisiin täytäntöön säteilyturvallisuusdirektiivin 76 artikla sekä ydinturvallisuusdirektiivin 5 artikla valvontaviranomaisen päätöksenteon riippumattomuutta koskevilta osin. Uutena asiana Säteilyturvakeskukselle säädettäisiin oikeus arvioida säteilyvaaratilanteisiin ennalta varautumista koskevia kansallisia järjestelyjä ja antaa niitä koskevia suosituksia.

Lausunnonantajat mm. VNK:n omistajaohjausosasto katsoivat lausuntokierroksella, että STUK International –nimisestä valtion 100 prosenttisesti omistamasta yhtiöstä ei ole tarpeen säätää erillisellä lailla, joten yhtiötä koskevat säännökset ehdotetaan poistettavaksi STUK-laista tässä yhteydessä. Yhtiötä koskeva sääntely on nykyisessä säteilyturvakeskuksesta annetun lain 4 a §:ssä. Säteilyturvakeskuksesta annettavan lain siirtymäsäännöksessä ehdotetaan kuitenkin säädettäväksi, että lain nojalla tehdyt sopimukset ja sitoumukset jäävät voimaan.

Esityksen valmistelun aikana on seurattu komission ja TEM:n välistä ns. pilot-menettelyä koskien ydinturvallisuusdirektiivin täytäntöönpanoa. Menettely on vielä kesken. Komissio on esittänyt TEM:lle lisäkysymyksiä STUK:n johtamisjärjestelmästä, josta säädettäisiin nyt esitetyllä STUK-lailla sekä henkilöstön koulutus- ja pätevyysvaatimuksista, joista säädettäisiin STUK-

asetuksella. Pilot-menettelystä ei aiheudu esityksen eteenpäin viemisen suhteen mitään erityisiä haasteita. STUK:lla on alkanut Kansainvälisten atomienergiajärjestön (IAEA) kanssa ns. IRRS-arviointimenettely. Järjestön tarkkailijat ovat saapuneet nyt lokakuun alussa Suomeen ja ovat jo tavanneet ministeriönkin edustajia. IRRS-tarkkailijoille on annettu selvitys eduskunnassa käsiteltävinä olevista lakimuutoksista. Mainituista syistä HE olisi tarpeen saada käsiteltyä syysistuntokaudella ja voimaan mahdollisimman pian.

Esityksellä ehdotetaan lisäksi, että Säteilyturvakeskuksen valvontamaksuja (toiminnanharjoittajan vuotuiset veroluonteiset maksut) korotetaan esityksellä noin 11,5 %:lla. VM on tukenut lausunnossaan esitettyjä tarkennuksia maksuihin. Vuotuinen tulojen lisäys esityksen mukaisilla veroluonteisten maksujen korotusperusteilla on 200 000 euroa, mikä vastaisi Säteilyturvakeskuksen arvioitua kustannustason nousua. Ehdotetut maksujen tarkistukset perustuvat STUK:n tilinpäätökseen ja kustannuslaskentaan vuosilta 2019–2021 sekä ennusteeseen valvonnasta aiheutuvista kustannuksista vuosina 2022–2025. Suuri osa toiminnanharjoittajista ei ole kannattanut tarkennuksia veroluonteisiin vuotuisiin valvontamaksuihin.